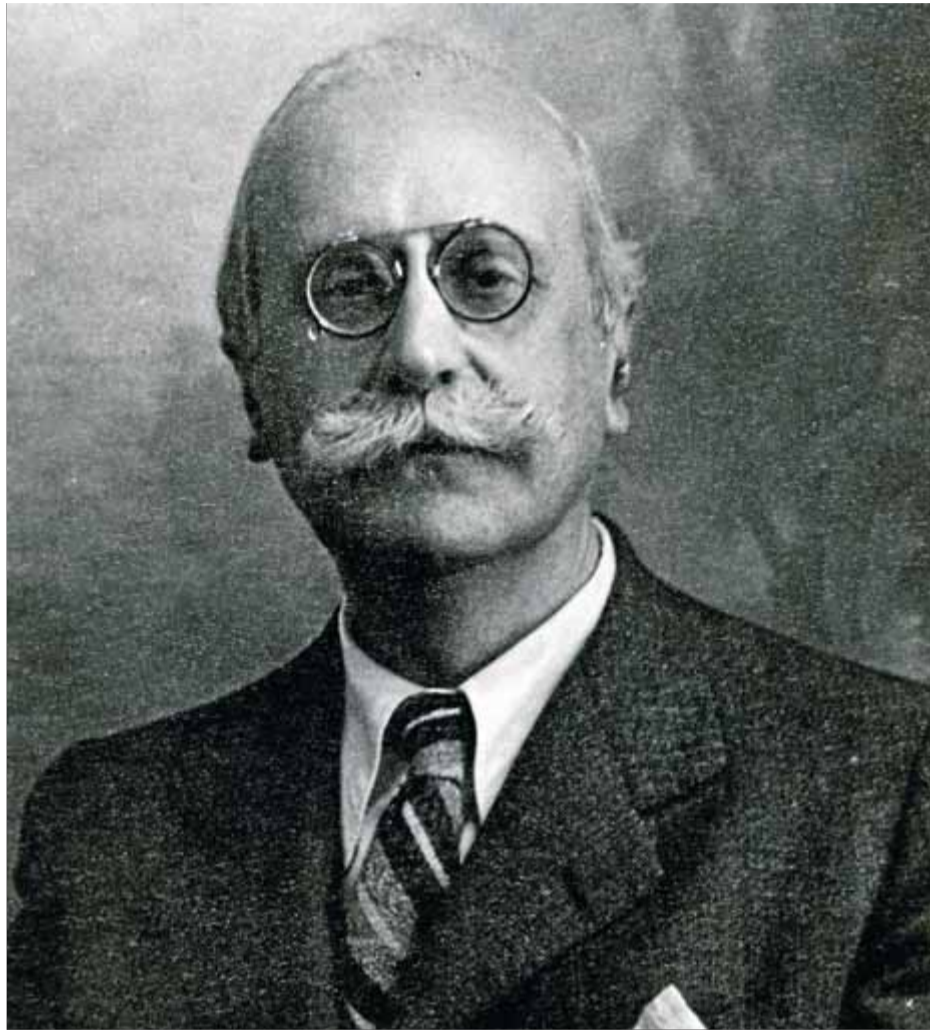

Anna Puig

‘Diari d’una ocupació’ descriu el final de l’ofensiva militar franquista a Catalunya i l’inici de la repressió de la dictadura. La sèrie, que es publicarà fins a l’1 d’abril, està assessorada per l’historiador Joan Villarroya i coordinada per Jordi Grau

PRÒXIM CAPÍTOL:
La justícia del dictador

memòria

criure Josep Maria Terricabras en el llibre de commemoració del setantè aniversari de la seva execució, *Nou breuari de ciutadania*. En definitiva, se’l pot definir com un home bo, en el sentit més ampli de la paraula. En esclatar la Guerra Civil, va desestimar la idea de fugir perquè no temia sofrir represàlies i va ajudar capellans, republicans, gent de dretes, amics i familiars que fugien de la guerra per motius ben diferents. I aquí es van aferrar els membres del tribunal militar que el va condemnar a mort. Tergiversant totalment la realitat, trobaven totalment justificada aquesta dura condemna perquè s’havia demostrat que Rahola era un gran “*influyente entre los elementos marxistas*”. Com, si no, podia haver salvat persones de dretes i capellans si no era un “*rojo separatista*” important? El fet de ser bona persona no feia al cas.

A Rahola se’l pot considerar periodista, historiador, assagista i fins i tot filòsof. Al seu currículum li hem d’afegir acadèmic de la Reial Acadèmia de la Història de Madrid, de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Bar-

celona i impulsor dels primers Jocs Florals a Girona, el 1903, a banda de ser l’autor de nombrosos articles, pels quals va ser guardonat moltes vegades. Tres d’aquests escrits, però, van ser el motiu de la seva mort. No eren els més crítics, ni els més durs, ni els més radicals. Van ser aquests com podien haver estat uns altres. I de la sentència es desprèn que els membres del tribunal i el jutge militar instructor ni se’ls van llegir. Són “*Contra l’invasor*”, “*Refugis i*

Els tres articles que el van condemnar a mort no són ni els més crítics, ni els més radicals, ni els més durs

jardins” i “*L’heroisme*”, tots publicats el 1938. “Tres articles d’una correctíssima dissidència que, tanmateix, van ser els únics fets provats del delictes de *rebelión militar*”, indica Aragó.

Escriure fins al darrer moment A Rahola, com a la resta de presos polítics de l’època, se li va

prohibir la visita de familiars durant el seu empresonament. Però ni tan sols en les seves darreres hores va deixar d’escriure. Ans al contrari. I ho feia en qual-sevol tros de paper que aconseguia, de manera clandestina, que amagava enmig dels paquets que s’entregaven a la família. Durant els seus catorze dies de confinament, període en què va viure pendent si li commutaven la pena de mort, Rahola es va acomiadar dels seus. Textos durs i carregats d’emoció i de patriotisme.

Però el 14 de març va arribar la confirmació de la pena. La seva mort estava decidida. A les onze de la nit un funcionari va obrir la porta de la seva cel·la i el van conduir a una habitació on se li va llegir la sentència. Les hores d’espera següents les va passar amb un notari amic seu i amb el capellà de la presó. I a les cinc de la matinada va ser conduït fins al cementiri. Allà va ser afusellat, enmig de la foscor, il·luminat per un parell de fars de cotxe. Va ser enterrat a la fossa comuna, sense presència dels familiars. Però algú va escampar terra d’un altre color, fet que va permetre a la família localitzar el cos i portar-hi flors. Dos anys més tard es va aconseguir traslladar les despulles a una tomba pròpia. La presideix una creu feta de pedra de Girona, tal com ell havia demanat en el seu darrer escrit. ■

‘L’Autonomista’, un diari familiar i interclassista

El primer número del diari *L’Autonomista* va sortir al carrer el 18 de setembre del 1898. Sense cap vinculació a un partit polític en concret (tot i coincidir força amb els postulats d’Esquerra Republicana), la publicació s’emmarcava en l’òrbita de les esquerres, de caire republicà i federal, anava dirigit a la petita burgesia i a la classe treballadora. Va ser fundat i dirigit per Darius Rahola i sortia dels tallers de la impremta familiar. No obstant, Carles Rahola en va ser l’ànima i el mentor. Primer en castellà i després en català, aquest periòdic es va convertir en una lectura de referència que es trobava als tallers, a les tavernes o a l’ateneu. La seva periodicitat va variar: va ser setmanal fins al 1904, després va passar a bisetmanal (els dimarts i els divendres) i, finalment, el 8 de febrer del 1916, es va començar a publicar diàriament. Pel que fa a la llengua, el català es va anar introduint gradualment fins que, el 1933, la conversió

Una capçalera de ‘L’Autonomista’, en concret la que es va publicar el 28 de juliol del 1936 ■ ARXIU AJUNTAMENT DE GIRONA

va ser total. Mor *El Autonomista* i neix *L’Autonomista*.

En els seus escrits en aquest diari, Carles Rahola va posar de manifest la seva devoció per la ciutat de Girona i pel país. És en aquest mitjà on desenvolupa bona part de la seva trajectòria periodística, malgrat que no va ser l’únic en què va escriure. De fet, dos dels tres articles que s’utilitzen com a prova en el seu judici militar van ser publicats a *L’Autonomista*: “*Refugis i jardins*” i “*L’heroisme*”. El primer constitueix el seu primer editorial signat amb el qual pretenia transmetre esperança als ciutadans davant la dramàtica situació d’aquell moment. Pel que fa al segon, es tracta d’un article clarament de denúncia contra la intervenció de les forces franquistes, aprofitant com a argument de fons el pròleg que el 1915 ell mateix va escriure per a la traducció catalana del llibre que també es titula *L’heroisme*, escrit per l’autor belga Maurice Maeterlinck.

El darrer número del diari va aparèixer el 25 de gener del 1939. La impremta va ser confiscada quan les tropes franquistes van entrar a la ciutat de Girona. Carles Rahola es va veure obligat a tornar a la seva feina a la Diputació i va ser al cap de poc que va ser arrestat, empresonat i afusellat. La implantació del règim va significar la desaparició de *L’Autonomista*, malgrat que la família Rahola va intentar recuperar la publicació quan encara vivia el dictador Franco. Va ser infructuós. No va ser fins al 1985 quan, finalment, la capçalera va tornar a sortir a la llum. I ho va fer com a suplement literari que es publica cada cinc anys.